

Van integratie tot retour : opinie politieke partijen

Bart De Geest

I. INLEIDING

1) algemeen.

1. Politieke partijen laten niet gemakkelijk in hun kaarten kijken (1). Is dit al waar in het algemeen, dan geldt dit zeker voor wat betreft moeilijke vraagstukken, voor dossiers waarmee men niet goed weet welke kant uit of die onvermijdelijk geld gaan kosten. Het immigrantenvraagstuk is ongetwijfeld zo een dossier.

Er stellen zich bijgevolg heel wat problemen als men de houding van de politieke partijen met betrekking tot de vreemdelingen wil schetsen.

2) methode.

2. Deze moeilijkheden uiteten zich vooral op het methodologische vlak. Sommige partijen verschaffen overvloedig informatie met betrekking tot hun standpunten, terwijl andere partijen zeer karig zijn in hun informatieverstrekking. Dit op zich al schept een probleem inzake de vergelijking van de onderscheiden partijstandpunten.

Maar niet alleen het kwantitatief onevenwicht in de informatieverstrekking van de onderscheiden partijen schept problemen. Er is ook het probleem dat het stilzwijgen zelf van een politieke partij t.a.v. een bepaald beleidspunt een politiek standpunt kan inhouden. Partijen die gekant zijn tegen een beleidsverandering op een bepaald punt, en zich vergenoegen met de op dat punt bestaande toestand, verzwijgen hun behoudsgezindheid dikwijls, omdat ze er bijvoorbeeld geen (electoraal) voordeel van verwachten. Het is niet gemakkelijk dit politiek stilzwijgen te interpreteren. Vervolgens is er een beperking in de informatieverwerving waarmee rekening moet gehouden worden. Strikt genomen kunnen slechts als partijstandpunten worden aangezien de beleidsopaties zoals die zijn goedgekeurd door de officiële instanties van de respectieve politieke partijen. Dit is vanzelfsprekend het geval voor verkiezingsprogramma's, congresbesluiten, partijnota's en dergelijke, maar toch houdt dit grote beperkingen in. Zo is bijvoorbeeld de (verhelderende) uitleg van een partijvoorzitter of van een parlamentslid strict genomen niet de uitleg van de partij. Het voorgaande geldt eveneens voor de wetsvoorstellen van parlamentsleden die niet gesteund worden door hun partij. Om deze reden wordt in deze verhandeling

(1) RUYS, M., "Allergie voor rood", *DE STANDAARD*, 27 januari 1983, 1.

geen gebruik gemaakt van interviews en worden de behandelde wetsvoorstellen getoetst aan hun partijconformiteit. Tenslotte staat men in een verhandeling als deze voor een moeilijke keuze. Ofwel beperkt men zich tot het louter weergeven van de partijprogramma's van de onderscheiden politieke partijen, maar dan is het resultaat hiervan per definitie begrensd door de aangewende bron, en het lijdt geen twijfel dat deze meestal electoraal gerichte geschriften een weinig geschikt instrument vormen om wat dieper in de politieke realiteit door te dringen. Ofwel doet men dit niet, maar dan loopt men het gevaar de objectiviteit op te geven. De gulden middenweg (bestaat die?) brengt hier wellicht raad.

3) *Behandelde politieke partijen.*

3. De partijstandpunten die onderzocht worden zijn deze van de "traditionele partijen": De Christelijke Volkspartij (CVP), Le Parti Social Chrétien (PSC), De Socialistische Partij (SP), Le Parti Socialiste (PS), De Partij voor Vrijheid en Vooruitgang (PVV), Le Parti Réformateur Libéral (PRL), het Front Démocratique des Francophones (FDF) en de Volksunie (VU).

Zijdelings komen ook het Vlaams Blok (VB), het Rassemblement Wallon (RW) en de Kommunistische Partij België (KPB) aan bod. Deze laatsten niet omwille van hun politiek gewicht, maar omwille van hun soms markante opvattingen betreffende de migrantenproblematiek. De overige politieke partijen, Respect voor Arbeid en Democratie (RAD/UDRT) en de milieupartijen (Groenen, AGALEV, ECOLO), komen enerzijds omwille van hun relatief gering politiek gewicht en anderzijds vanwege de afwezigheid van opvallende of specifieke standpunten met betrekking tot de migrantenproblematiek niet aan bod. Uitgedrukt in kamerzetels hebben de behandelde politieke partijen een "politek gewicht" van 205 op 212, wat meer dan representatief genoemd mag worden (2).

4) *Terminologie.*

4. De politieke partijen maken niet altijd duidelijk het onderscheid tussen de begrippen vreemdeling en vreemde werknemer of "gastarbeider". Vreemdeling zijn (vanuit de Belgische optiek natuurlijk) degenen die de Belgische nationaliteit niet bezitten. Vreemde werknemers zijn vreemdelingen die in België werken in dienstverband. Alle vreemde werknemers zijn vreemdelingen, maar het omgekeerde is uiteraard niet waar. In de groep van vreemdelingen zitten ook heel wat andere kate-

(2) YSEBAERT, C., en DE BOECK, J., *Politiek Zakboekje 1982 Martens V*, Kluwer Antwerpen in samenwerking met KNACK-MAGAZINE, maart 1982, 215.

gorieën: zelfstandigen, werkgevers, niet-actieven, politieke vluchtelingen, diplomatiek personeel enz...

De aandacht van de politieke partijen gaat in hoofdzaak naar één groep van de vreemde werknemers, de "gastarbeiders" of, om een misschien meer accurate term te gebruiken, de migrerende werknemers (3).

5) *Overzicht.*

5. De standpunten van de politieke partijen worden weergegeven aan de hand van twee thema's die inherent zijn aan elke migratie: integratie en retour. De situatie van de migrerende werknemers is immers van voorlopige aard. Op lange termijn mondt deze uit in de volledige en definitieve opname van de migranten in het onthaalland of in de terugkeer naar het vaderland. In de Belgische politieke wereld wordt voornamelijk het meest aandacht besteedt aan de integratie van de migranten. Bijgevolg gaat in deze verhandeling de meeste aandacht dan ook naar de politieke, de culturele en de sociale integratie van de migranten. Maar ook de retourpolitiek die in het migranten beleid nog een marginale plaats bekleedt komt aan bod.

II. INTEGRATIE

6. Het bewerkstelligen van de integratie van de migranten is het hoofdthema van het migrantenbeleid van de meeste en de belangrijkste politieke partijen.

Ze kunnen het allemaal mooi formuleren: De CVP stelt dat de aanwezigheid van migranten voorgoed deel uitmaakt van het beeld van onze samenleving. De opkomende generaties migranten-jongeren wensen zich blijvend in ons land te vestigen. Evenals aan onze jongeren moet hen een toekomstperspectief bij ons geboden worden. Integratie is daartoe een noodzakelijke voorwaarde (4). De PSC streeft naar "une intégration la plus harmonieuse possible, dans le respect des différences et des particularités" (5). De SP wil de participatie van de migrantenorganisaties op alle levensdomeinen en op alle niveaus in de hand werken (6). De PS "tient également à ce que leur (de migranten) soient

(3) DUMON, M., *Het profiel van de vreemdelingen in België*, Davidsfonds Leuven, 1982, 17.

(4) "Verkiezingsprogramma's en regeringsverklaring 1981", *CEPESS DOKUMENTEN*, 20° jaargang, 1981, nr. 4-5, 38.

(5) "Maîtriser le problème et favoriser l'intégration", *P.S.C.-vreemdelingennota*, december 1982, niet gepubliceerd.

(6) *Standpunt S.P. m.b.t. migranten*, S.E.V.I. Studie en documentatiecentrum Emile Vander Velde Instituut, 12 januari 1983, niet gepubliceerd.

assurés un meilleur accueil et une meilleure intégration dans notre société" (7). De VU pleit voor een meevormige samenleving waar de grote verschillen in cultuur en levensgewoonten overbrugd worden door openheid en begrip (8). Ook het FDF tenslotte "entend mener une politique d'intégration en ce qui concerne les immigrés en situation légale (9)." De PVV en de PRL spelen de bal naar de migranten toe door te stellen dat er door de migranten nog te weinig uiting gegeven wordt (op een eenvoudige manier) van hun werkelijke wil tot integratie (10).

7. Als algemene voorwaarden voor het realiseren van de integratie wijzen deze partijen er op dat de toevoer van nieuwe migranten moet stoppen. Nieuwe migranten zouden immers het integratieproces belemmeren.

Een tweede voorwaarde is volgens deze partijen een meer effectieve bestrijding van de clandestiene immigratie en van de illegaal in België verblijvende en tewerkgestelde migranten. Al deze partijen vinden het tenslotte ook noodzakelijk dat er voor het migrantenbeleid een globale en coherente aanpak komt. Een vrome wens die tot op heden nog niet in werkelijkheid is omgezet.

§ 1. De politieke integratie

A) Algemeen

8. Er wordt in de politieke wereld hoofdzakelijk op drie manieren gestreefd naar de politieke integratie van de migranten.

Ten eerste gebeurt dit door het oprichten en het bevorderen van de werking van de gemeentelijke *adviesraden* voor migranten.

Vervolgens zijn bijna alle partijen voorstander van een versoepeling van de *naturalisatiewetgeving*. Hoewel dit door de politieke partijen zo wordt voorgesteld is dit geen instrument voor de bevordering van de politieke integratie. Integratie betekent de migranten aan het Belgische maatschappelijke leven laten deelnemen zonder te eisen dat ze hun eigen identiteit moeten prijsgeven. Als het probleem van de toekenning van de politieke rechten aan vreemdelingen wordt opgelost door naturalisatie, kan men eerder spreken van een vorm van assimilatie. De vreemdeling wordt (juridisch) Belg, hij verliest zijn oorspronkelijke (juridische) identiteit.

(7) "Le programme complet du Parti Socialiste", *P.S.-verkiezingsblad wetgevende verkiezingen van 8 november 1981*.

(8) *Arbeid adelt in de Vlaamse Staat*, 17° partijcongres Volksunie, mei/juni 1978, 11.

(9) "Programme communal F.D.F.", *Verkiezingsblad gemeenteraadsverkiezingen 1982*, 14.

(10) "P.V.V. en stemrecht voor vreemdelingen", *P.V.V.-nota*, niet gedateerd en niet gepubliceerd. De P.R.L. deelt dezelfde mening (cfr. infra).

De meest omstreden weg naar integratie tenslotte, is het vraagstuk van de toekenning van politieke rechten aan vreemdelingen, en meer bepaald de vraag of vreemdelingen al dan niet *stemrecht* voor de gemeenteraadsverkiezingen moeten krijgen. Hoewel de meeste politieke partijen beweren hier -met onderlinge nuanceverschillen- positief tegenover te staan, lijkt het geen twijfel dat er hierover geen consensus bestaat die groot genoeg is om deze beweringen in realiteit om te zetten.

B) Overzicht opinie politieke partijen

De C.V.P. :

9. De CVP wil een meer effectieve inspraak in het lokale beleid realiseren: "Daadwerkelijke integratie betekent ook meer politieke inschakeling in het lokale beleid. Dit o.a. via meer effectieve inspraak voor de Gemeentelijke Adviesraden voor migranten" (11). "Deze adviesraden mogen geen folkloristische aangelegenheid zijn, maar moeten adviezen verstrekken over alle problemen waar ook de migranten mee te maken hebben. (...) Om de doorstroming van de adviesraden te verzekeren moet er regelmatig contact tussen het gemeentebestuur en de adviesraad plaatsgrijpen" (12).

De CVP is ook voorstander van een versoepeling van de naturalisatiewetgeving, zowel wat betreft de procedure als wat betreft de voorwaarden om naturalisatie te bekomen (13).

10. In deze meest recente CVP-verkiezingsprogramma's wordt dus niet gesproken over een eventueel toekennen van gemeentelijk stemrecht aan vreemdelingen. Deze optie wordt wel niet uitdrukkelijk van de hand gewezen, de mogelijkheid wordt open gelaten ("onder andere"), maar de aandacht lijkt toch eerder te gaan naar de gemeentelijke adviesraden voor migranten, die als alternatief t.o.v. het stemrecht te beschouwen zijn. Als de vreemdelingen over stemrecht zouden beschikken hebben zij immers de adviesraden niet meer nodig. Dit stilzwijgen over het stemrecht is niet gemakkelijk te interpreteren (cfr. supra, inleiding), maar de meest plausibele verklaring lijkt te zijn dat over een zeer delicate kwestie als deze in een meer-standen partij als de CVP moeilijk een consensus bereikt kan worden.

In de allereerste Regering Martens (CVP/PSC/SP/PS/FDF) was er nochtans een akkoord voor het toekennen van gemeentelijk stemrecht aan vreemdelingen. In de toenmalige regeringsverklaring staat immers

(11) "Verkiezingsprogramma's en regeringsverklaring 1981", *CEPESS DOKUMENTEN*, 20^e jaargang, nr. 4-5, 38.

(12) C.V.P.-programma gemeenteraadsverkiezingen 1982.

(13) "Verkiezingsprogramma's en regeringsverkiezing 1981", *CEPESS DOKUMENTEN*, 20^e jaargang, nr. 4-5, 38.

te lezen dat "de politieke integratie van de migranten zal bevorderd worden door hen onder voorwaarden stemrecht toe te kennen voor de gemeenteraadsverkiezingen" (14). Deze intentie werd niet in werkelijkheid omgezet, wat niet verwonderlijk is, al was het maar uit het oogpunt van de korte levensduur die dit kabinet beschoren was.

Uit het bovenstaande, en uit het huidige regeringsbeleid (cfr. infra re-tourpolitiek) moet men besluiten dat het migrantenbeleid meer bepaald wordt door de coalitiepartners van de CVP, dan door de CVP zelf. Met de socialisten wordt de integratie zeer ver doorgetrokken, met de liberalen daarentegen zet de CVP inzake het integratiebeleid enkele schreden terug.

11. Conform het CVP-programma heeft CVP-kamerlid DHOORE een wetsvoorstel ingediend dat ondermeer voorziet in een versoepeling van de naturalisatiewetgeving (15). Relevant voor de vreemdelingenproblematiek is dat de voorwaarden om Belg te worden door optie enigszins versoepeld worden door het verlagen van de vereiste verblijfsduur in België. Verder wordt voor het beoordelen van de geschiktheid van de vreemdeling om Belg te worden meer precieze omschrijvingen van de opdracht van de Procureur des Konings gegeven. De auteurs (16) van dit wetsvoorstel wijzen erop dat voor de opheffing van het onderscheid tussen de grote en de kleine naturalisatie een grondwetswijziging vereist is en stellen voor de bevoegdheid van de wetgever uit te breiden door de leeftijd voor de grote naturalisatie van 25 op 16 jaar te brengen. Een belangrijk probleem dat niet via deze wetgeving kan geregeld worden, aldus de auteurs, is dat van de registratierechten, die daar aan toevoegen dat aan het registratierecht van 16000 frank in een aantal gevallen gevoelige verminderingen zijn voorzien door het art. 240 van het wetboek der registratie- hypotheek en griffierechten. Een soepele interpretatie van dit artikel zou al een belangrijke verbetering kunnen betekenen. De auteurs besluiten met de bedenking dat het migrantenbeleid diverse, vaak moeilijke en controversiële aspecten vertoont. Maar dat het probleem van de verwerving van de Belgische nationaliteit niet dezelfde tegenstrijdige reacties oproept, omdat het gaat om vreemdelingen die, gelet op de gestelde wettelijke voorwaarden, zonder twijfel geïntegreerd zijn in onze samenleving.

Er moet nog gezegd worden dat de gemeentelijke adviesraden voor migranten niet veel te betekenen hebben. Meer zelfs, een onderzoek m.b.t. de raden in Wallonië en Brussel heeft aangetoond dat deze raden op sterven na dood zijn (17).

(14) "Verkiezingsprogramma's en regeringsverklaring 1979", *CEPESS DOKUMENTEN*, 18° jaargang, nr. 1-2, 346.

(15) *Parl. Besch. Kamer.*, zitting 1982-83, 16 december 1982, 478.

(16) Dit wetsvoorstel werd mede-ingediend door PSC-kamerlid Liénard.

(17) DUMON, W., *Het profiel van de vreemdelingen in België*, Davidsfonds Leuven, 1982, 128.

De P.S.C. :

12. Inzake de politieke integratie stelt de P.S.C. dat de toekenning van politieke rechten aan vreemdelingen een materie is met vele en delicate implicaties die, van welke hypothese men ook vertrekt, vele maatregelen op het constitutionele en op het juridische vlak noodzakelijk maken. Deze maatregelen kunnen slechts stapsgewijze genomen worden. Het gaat immers om een volkomen nieuwe materie en het is dan ook gepast de uitwerking van een dergelijk proces van dichtbij te volgen. Er moet op E.E.G.- niveau werk worden gemaakt van een verdrag dat de gelijkwaardigheid van de nationaliteiten tussen alle EEG-onderdanen realiseert. Dit verdrag moet de regels bepalen volgens dewelke elke onderdaan van een lidstaat kan genieten van de politieke rechten in een andere lidstaat. Dit verdrag sluit dus ook het stemrecht van de Belgen in het buitenland in (wederkerigheid) maar eveneens andere aspecten, zoals de toegang tot bepaalde functies die tot nu toe gereserveerd waren voor de eigen onderdanen. Een dergelijk verdrag volgt de logische lijn van de Europese integratie en is daartoe een belangrijke stap. Verder moet de uitbreiding van de toegang tot sommige politieke rechten tot personen vreemd aan de E.E.G. afgebakend en geregeld worden voor alle lidstaten van de E.E.G. op basis van de verkregen ervaring op het intra-europees niveau.

Bovendien kan de politieke integratie ook nog langs andere wegen gerealiseerd worden m.n. op het vlak van de gemeentelijke adviesraden waar het gerealiseerde werk moet geëvalueerd en aangepast worden. Een ander middel is de politieke partijen open te stellen voor de vreemdelingen, door het toegankelijk maken van de plaatselijke afdelingen voor de vreemdelingen die er zouden willen werken en er zich op een verantwoordelijke manier zouden willen engageren.

Inzake het toekennen van de Belgische nationaliteit moet het onderscheid tussen de grote en de kleine naturalisatie opgeheven worden en moet de procedure versoepeld worden (18).

13. Aan deze tamelijk uitgewerkte standpunten valt niet veel toe te voegen. Wat hoger gezegd werd i.v.m. de gemeentelijke adviesraden voor migranten geldt hier natuurlijk ook. Wat betreft het stemrecht voor vreemdelingen kan de vraag gesteld worden of de verplaatsing van het probleem naar het E.E.G.-niveau -een op zichzelf geen onlogische gedachtengang- geen politiek manoeuvre is om de zaak op de lange baan te schuiven, en meer fundamenteel of dit geen niet te verantwoorden discriminaties tussen EEG- en niet-EEG-vreemdelingen in het leven zou kunnen roepen (cfr. infra).

(18) zie noot 5.

De S.P. :

14. De S.P. verwijst voor de politieke integratie naar haar ideologisch manifest van 1974 waarin gesteld wordt *dat alle werknemers ongeacht hun oorsprong op voet van volledige gelijkheid moeten worden geplaatst. Ook wat het stemrecht betreft moet deze kwestie geregeld worden, de modaliteiten later vastgelegd en behandeld. Hierbij dient verwezen naar het wetsvoorstel Mangelschots* (19).

15. De S.P. opteert dus voor een integratiepolitiek waarin de toekenning van sommige politieke rechten begrepen is.

Dit uit zich in het wetsvoorstel van S.P.-kamerlid MANGELSCHOTS waarbij aan de vreemdelingen die meer dan 5 jaar in België verblijven stemrecht wordt verleend voor de gemeenteraadsverkiezingen en de verkiezingen van de agglomeratieraden en de raden van federaties (20). Aangezien de SP zelf naar dit wetsvoorstel verwijst, mag men aannemen dat de partij er achter staat.

In zijn toelichting stelt de Heer Mangelschots dat *''het argument dat de vreemdelingen om stemrecht te verkrijgen maar de Belgische nationaliteit moeten aannemen niet meer beantwoordt aan de huidige en sinds jaren gegroeide situatie. Inderdaad heeft men uit economische noodzaak mensen uit hun land naar hier gelokt, met het vooruitzicht dat zij hier lonend werk zouden gevonden hebben en met de hoop dat zij later naar hun land van herkomst konden terugkeren in comfortable omstandigheden. (...) Zij die zo sterk staan op de eisen van de Belgische nationaliteit, en daarmee bewijzen daar uitzonderlijk veel belang aan te hechten, kunnen hetzelfde niet verdragen van anderen die ook op hun nationaliteit staan''* (21).

De logica in deze laatste zin is ver te zoeken. Nationaliteit is een juridisch begrip. De toekenning van de (Belgische !) nationaliteit is een van de belangrijkste voorwaarden om toegang tot de politieke rechten te verkrijgen. Als de vreemdelingen toegang tot de Belgische politieke rechten willen krijgen, én op hun nationaliteit staan, dan eisen zij impliciet dat België zijn nationaliteitsbegrip relativeert (door het niet meer als noodzakelijke voorwaarde voor de toekenning van de politieke rechten te beschouwen) en er dus juist blijk van geeft niet zo sterk op haar nationaliteit te staan...

De P.S. :

16. De PS vraagt de herziening van de wet op de nationaliteit en een versoepeling van de naturalisatieprocedure waarvan de kostprijs en de

(19) idem verwijzing (6).

(20) *Parl. Besch. Kamer.*, zitting 1979-80, 10 juli 1980, 612.

(21) idem.

duur nu zeer ontmoedigend zijn voor de geïnteresseerden. Verder zal de PS elk voorstel steunen dat, met inachtnaam van de grondwettelijke regelen, stemrecht wil verlenen aan de migranten uit de landen van de E.E.G., voor wat betreft de gemeenteraadsverkiezingen (22).

17. Met betrekking tot de kwestie van het gemeentelijk stemrecht treedt de PS behoedzaam op.

Als eerste mogelijke hinderpaal wordt de Grondwet gesuggereerd. Er is namelijk discussie of er voor het toekennen van gemeentelijk stemrecht aan vreemdelingen een wijziging van de Grondwet nodig is (23). Voor de duidelijkheid moet hier toch worden gesteld dat een gewone wet (in de formele zin) die deze materie zou regelen, zelfs indien dit juridisch gezien verkeerd zou zijn, toch niet gesanctioneerd zou kunnen worden. Met andere woorden, of de wetgever de Grondwet nu naleeft of niet, dit wordt niet gecontroleerd.

Hieruit volgt dat de aandacht die een politieke partij besteedt aan de mogelijke grondwettelijke bezwaren voor het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen kan gezien worden als een meter die de grootte van de politieke wil om het stemrecht te realiseren aangeeft. Het is immers een politieke zekerheid dat men voor deze kwestie de vereisten voor een grondwetswijziging nooit zal kunnen vervullen. (o.a. tweederde meerderheid!) De politieke partijen die deze zaak dus persé gerealiseerd willen zien -en op andere vlakken dikwijls van veel sterkere staaltjes van politiek pragmatisme getuigen- zullen dus graag over deze overigens betwiste juridische moeilijkheid heenstappen en een gewone wet voldoende achten, wat bij de PS dus blijkbaar niet het geval is.

Ten tweede wil de PS de toekenning van het stemrecht beperken tot onderdanen van de EEG-lidstaten. Zonder kritiek te willen uitoefenen op de opportuniteit van deze visie, moet er toch gezegd worden dat deze visie niet erg logisch is. De PS vertrekt immers vanuit de premisse dat het stemrecht voor de vreemdelingen dient voor de bevordering van de politieke integratie, en kadert in de algemene integratiepolitiek. Hieruit volgt dat het stemrecht zou moeten toegekend worden aan alle migranten. Zoniet moet men besluiten dat de niet-EEG-vreemdelingen minder geïntegreerd dienen te worden, en deze conclusie trekt de PS niet.

De P.V.V. en de P.R.L. :

18. De PVV en de PRL, die zeer weinig informatie verstrekken over de vreemdelingenproblematiek (23bis), stellen dat kiesrecht aan vreemde-

(22) "Le programme complet du Parti Socialiste", P.S.-verkiezingsblad wetgevende verkiezingen van 8 november 1981.

(23) Verwijzing naar het werk van Marleen Scevenels, eveneens opgenomen in dit nummer. (23bis) "PVV en stemrecht voor vreemdelingen", *PVV-nota*, niet gedateerd en niet gepubli-

lingen slechts kan worden toegekend indien er een werkelijke wil bestaat tot integratie. Deze wil tot integratie zou, meer dan nu het geval, is op een eenvoudige wijze moeten kunnen tot uiting worden gebracht namelijk door de versoepeling van de procedure tot naturalisatie, in hoofdzaak de kleine naturalisatie, en door het wijzigen van ons internationaal privaatrecht dit met betrekking tot de nationaliteitskeuze. Op een bepaald ogenblik moet het voor een kind van vreemde ouders dat in België geboren is, mogelijk zijn de Belgische nationaliteit te verkrijgen. Dit zou in feite betekenen dat naast het personaliteitsbeginsel ook het territorialiteitsbeginsel in het toekennen van de nationaliteit wordt ingebouwd. Wat het stemrecht betreft voor de vreemdelingen die behoren tot de lidstaten van de EEG zou dringend op het Europese vlak een uniforme regeling voor alle lidstaten moeten worden uitgewerkt.

19. De juristen van de PVV laten zich misschien leiden door het Franse voorbeeld -waar de nationaliteit in het Franse I.P.R. wordt behandeld-, maar in België wordt de nationaliteit behandeld in het staatsrecht, ook al speelt de nationaliteit een rol als aanknopingsfactor in het I.P.R.

20. Volgens de V.U. moet de toegang tot de politieke rechten voor de vreemdelingen vergemakkelijkt worden door de versoepeling van de naturalisatie of via een conform E.E.G.-voorstel geregeld worden (24).

21. Het F.D.F. gaat er van uit dat de politieke rechten bestaan uit rechten én uit plichten. Het FDF is voorstander van een politieke integratie van de migranten door een versoepeling van de naturalisatiewetgeving, eerder dan door het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen. De te nemen maatregelen zijn : de unificatie van de twee bestaande vormen van naturalisatie, de vereenvoudiging van de procedure, de verkorting van de wachtperiode, en zoals trouwens op alle andere domeinen moeten man en vrouw ook hier op voet van gelijkheid behandeld worden (25).

22. Het R.W. stelt zich heel positief op tegenover de migranten ; Het acht de buitenlandse werknemers van determinerend belang voor de Waalse economische groei, en voor de instandhouding van ons bevolkingspeil (26).

Hier speelt ongetwijfeld de Waalse vrees voor een steeds toenemende numerieke en economische achteruitgang t.o.v. Vlaanderen. Het R.W.

ceerd. De PRL deelt dezelfde mening. Dit blijkt uit de voorlezing van een gemeenschappelijk PVV/PRL document m.b.t. de vreemdelingenproblematiek door een attaché van het Ministerie van Justitie.

(24) idem verwijzing (8)

(25) idem (9).

(26) "Verkiezingsprogramma's en regeringsverklaring", *CEPESS DOKUMENTEN*, 18° jaargang, 1979, nr. 1-2, 287.

wil de migranten dan ook stemgerechtigd en verkiesbaar maken voor de gemeente-, agglomeratie- en federatieraadsverkiezingen.

23. Het **Vlaams Blok** kant zich tegen het toekennen van stemrecht aan vreemdelingen. Elke gastarbeider kan stemrecht verwerven door zich te laten naturaliseren en op die manier ook de plichten van het staatsburgerschap op zich te nemen (27). Trouwens zelfs zonder stemrecht bevinden onze gastarbeiders zich in een positie die gunstiger is dan deze van onze ontwikkelingshelpers (28).

24. De **K.P.** laat zich opmerken in deze materie door het indienen en herindienen van wetsvoorstellen die er toe strekken de vreemdelingen kiesgerechtigd én verkiesbaar te maken voor de gemeenteraads-, federatie- en aglomeratieraadsverkiezingen (29). In de toelichtingen leest men dat deze voorstellen worden ingediend om *de immigranten nauwer te betrekken bij het leven van de plaatselijke gemeenschap waartoe ze behoren.*

§ 2. De Socio-kulturele integratie

A) Algemeen

25. Hier komen allerlei aspecten aan bod. Vooreerst het onderwijs, tegelijk instrument van sociale en kulturele integratie, vervolgens de hulp aan de kulturele migranten-organisaties en de zorg voor het behoud voor de cultuur van oorsprong.

Typisch sociale integratieproblemen zijn tewerkstelling en huisvesting. Vooral in deze materies is het opvallend hoe sommige partijen hun fantasie de vrije loop laten. Sommige partijprogramma's lijken recht uit het land Utopia te komen. Vooral de PS is hier sterk in. Werd nog maar een fractie van haar migrantenprogramma gerealiseerd worden, dan zou er gewoonweg geen migrantenproblematiek meer bestaan. De PS (zoals de andere partijen trouwens) vermeldt echter nooit hoe ze haar doelstellingen wil financieren. Het voeren van een meer op de realiteit gericht beleid zou hier niet misstaan.

B) Overzicht opinie politieke partijen

26. De **CVP** wil dringende maatregelen nemen op onderwijsvlak. Migrantenkinderen moeten net als onze kinderen volwaardige kansen krijgen. De uitvoering van de E.E.G.-richtlijn van 25 juli 1977 dient dringend gerealiseerd te worden. Voor de volwassen migranten dient

(27) VLAAMS BLOK, verkiezingsblad wetgevende verkiezingen 8 nov. '81.

(28) "Dossier Gastarbeid", VLAAMS BLOK, maandblad, 6^e jaargang 1982, januari, nr. 1, 5.

(29) Parl. Besch. Kamer, Zitting 1971-72, 19 april '72, 192.

het taalonderricht geïntensiveerd. Verder is het noodzakelijk de huidige immigratiestop strict toe te passen. Nieuwe inwijkelingen kunnen immers het integratieproces sterk verstoren. Illegale inwijking dient bestreden ondermeer door sterkere controle op en strengere sanctionering van illegale tewerkstelling van migranten.

27. Wat betreft de E.E.G.-richtlijn van 25 juli 1977 (30) moet er gezegd dat deze alleen van toepassing is op kinderen die ten laste zijn van een werknemer die onderdaan is van een andere lid-staat. (art. 1 richtlijn). Hoewel dus de nationaliteit van het kind niet als toepassingscriterium wordt aangewend, maar wel de nationaliteit van degene die het kind ten laste heeft, komt het er in praktijk toch op neer dat in de overgrote meerderheid van de gevallen de "niet EEG-kinderen" van de toepassing van deze Richtlijn uitgesloten blijven.

Vertrekkend vanuit de Europese integratiegedachte, kan men de discriminatie inzake de toekenning van politieke rechten tussen EEG- en niet EEG-vreemdelingen misschien nog verantwoorden, maar er is geen enkel argument om de niet-EEG vreemdelingen in België op het gebied van onderwijs te gaan discrimineren. Integendeel, de cultuur en de taal van de belangrijkste groepen niet-EEG vreemdelingen in België (Marokkanen: 92.000 en Turken: 66.500 (31)) ligt verder van de onze verwijderd dan deze van de meeste EEG-vreemdelingen. Wil men aan deze groepen dus "volwaardige kansen" geven zou men hier juist extra inspanningen moeten leveren.

28. Ook de PSC ziet het onderwijs als middel tot integratie. Drie dimensies lijken hier belangrijk, en deze zijn een herneming van de ideeën die aan de basis lagen van de EEG-Richtlijn van 25 juli 1977. Er moet met name meer aandacht besteed worden aan de vorming van de leerkrachten, het onthaal van het kind in de school, en aan de taal en de cultuur van de migranten-kinderen.

Inzake de tewerkstelling moet de legale arbeider beschermd worden. Daartoe moet de bestaande wetgeving toegepast worden (immigratiestop en controle op de klandestiene arbeid). De criteria voor het toekennen van de arbeidskaart moeten meer precies opgesteld en strikter gehanteerd worden. Het hoofdcriterium moet de beschikbaarheid van werk op de arbeidsmarkt zijn.

Net als de CVP neemt ook de PSC de Europese Richtlijn als basis voor haar onderwijsbeleid, met de reeds hoger genoemde implicaties.

29. De SP besteedt veel aandacht aan de oprichting van een net van publiekrechtelijke verenigingen (Gewestelijke en Nationale Adviesraden voor Migranten) die de participatie- en de begeleidingsstructuren

(30) *Pb.*, 6 augustus 1977, nr L 199/32.

(31) DUMON, W., *o.c.*, 48.

(32) *idem* (5).

voor de migranten zouden moeten worden (33). Verder stelt de SP dat door een aangepast woonbeleid de ghettovorming kan worden tegengegaan (...) en er maatregelen dienen genomen te worden om de taalbarrières te slopen. Inzake onderwijs en vrije tijd hebben kinderen van gastarbeiders bepaald minder kansen. Een speciale begeleiding dringt zich op (34).

30. Eind '82 werd de Vlaamse Hoge Raad voor Migrantten opgericht (34bis). Deze Raad die voor de helft uit migrantten bestaat moet adviezen formuleren aan de gemeenschapsminister voor Gezin en Welzijnszorg, die de integratie onder haar bevoegdheid heeft. Maar hier knelt het schoentje. Deze bevoegdheidsomschrijving is niet veel meer dan een lege huls aangezien materies als onderwijs, onthaal, tewerkstelling, sociale zekerheid, naturalisatie, en de toekenning van politieke rechten (vooralsnog) nationale bevoegdheden zijn.

31. De PS erkent dat de vreemde arbeiders een belangrijke bijdrage leveren aan de economie en het culturele leven en eist derhalve dat ze eindelijk als volwaardige werknemers worden erkend. In plaats van schuldig te zijn aan de economische crisis zijn de migrantten er juist de eerste slachtoffers van, doordat het de meerderheid onder hen ontbreekt aan een professionele opleiding, en door het precare van hun juridisch statuut. Daarom moeten er aangepaste pedagogische instrumenten ontwikkeld worden in het kader van de opleiding van de migrantten-kinderen. Verder moeten er taalcurssussen en cursussen handelend over de oorspronkelijke cultuur van de migrantten ingericht worden. Deze cursussen moeten gegeven worden door leerkrachten die worden gekozen door de Belgische autoriteiten. Andere mogelijkheden die het recht op sociale promotie voor de migrantten verzekeren zijn ondermeer de oprichting van onthaalklassen, en het verruimen van het Franse taalonderwijs voor volwassenen. Ook moet er gezorgd worden voor de promotie van het culturele leven van de migrantten-gemeenschap door steun aan de culturele verenigingen, en moet de huisvesting van de migrantten-families verbeterd worden. Tenslotte moeten de organisaties voor hulp aan migrantten - organisaties welke in hoofdzaak moeten uitgaan van het publiek initiatief - aangemoedigd worden (35).

32. Het belang dat de PS hecht aan het feit dat de leraars voor de migrantten moeten gekozen worden door de Belgische autoriteiten is waarschijnlijk te wijten aan de misbruiken die er op dit vlak bestaan.

(33) Standpunt SP m.b.t. de migrantten, S.E.V.I. Studie en documentatiecentrum, Emile Vandervelde Instituut, 12 jan. 1983, niet gepubliceerd.

(34) S.P.- Ideeën en suggesties voor een socialistisch gemeenteprogramma 1982. Een uitgave van de SP administratieve commissie in samenwerking met het Herman Vos-vormingscentrum.

(34bis) DE STANDAARD, 25 november 1982, 2.

(35) "Le programme complet de Parti Socialiste", PS-verkiezingsblad wetgevende verkiezingen 8 november 1981.

Zo wordt er bv. Islamitisch onderricht gegeven buiten de lessen door de ambassades van voornamelijk Marokko en Turkije. Dit gebeurt met geïmporteerde leraars en is in feite een verkapte politieke vorming vanuit het regime aldaar (36).

33. De **PVV/PRL**, gaven, zoals hoger reeds gezegd, alleen hun visie m.b.t. de politieke integratie van de migranten.

Wel werd er door de Heer **GOL (PRL)**, vice-premier en Minister van Justitie en Institutionele hervormingen, aan de pers een serie maatregelen inzake het migrantenbeleid voorgesteld. Deze voorstellen werden nog niet in de ministerraad besproken. Het is dus nog geen regeringsontwerp. Ook de houding van de **PRL t.a.v.** deze maatregelen is nog niet bekend, voorlopig zijn deze voorstellen dus enkel te beschouwen als persoonlijke ideeën van Minister **GOL**. Een tweede voorbehoud is dat er van deze voorstellen nog geen officiële tekst voorhanden is, en er dus moet worden voortgegaan op de persberichten.

In de maatregelen die **GOL** voorstelt (37) wordt ondermeer voorzien in het effectief maken van de immigratiestop, dit door visums verplicht te maken, het aantal grensposten te herleiden, en het recht van familiehereniging te beperken. Verder wordt de toegang tot de **OCMW's** beperkt en moeten ook de sociale voordelen worden ingekrompen. Zo zou bv. de kinderbijslag voor kinderen die in het buitenland verblijven worden beperkt tot het bedrag dat in het land van herkomst wordt toegekend, dus tot niets indien er daar geen kinderbijslag bestaat. Ook zouden bepaalde gemeenten onder bepaalde voorwaarden het recht krijgen de inschrijving van de vreemdelingen verder te weigeren. Tenslotte zou ook de naturalisatie vergemakkelijkt worden.

34. De **VU** eist dat de gastarbeiders op dezelfde wijze als de andere werknemers moeten kunnen deelnemen aan het economische en sociale leven. Theoretisch immers beschikken zij over een zelfde statuut, dat echter vaak nog in de praktijk moet worden doorgetrokken. De gastarbeiders moeten volwaardig kunnen deelnemen aan het vakbondsleven. De hinderpalen die hen beletten aanwezig te zijn daar waar in de vakbondsorganen de besluitvorming gebeurt, moeten opgeruimd worden. De arbeid die doorgaans toevertrouwd wordt aan gastarbeiders moet gebeuren in betere werkvoorwaarden en aan hogere lonen. Op deze wijze zal dit werk terug aantrekkelijk worden voor de eigen werkkrachten en zullen zij die dit werk doen niet langer achtergesteld worden. De vreemdelingen moeten daar waar mogelijk toegang hebben tot ons eigen sociaal en cultureel leven, met behoud echter van het recht op een eigen culturele persoonlijkheid. De **VU** is voorstander van aanpassingsklassen waarin tevens intensieve cursussen in de Nederlandse taal

(36) Ministerie van Brusselse Aangelegenheden, Nota aan de Ministerraad, 5 mei 1979, Staatssecretaris Van Sociale Zaken **VIC ANCIAUX**, 43, niet gepubliceerd.

(37) "GOL en de Kritiek", *KNACK-MAGAZINE*, Weekblad, 13^e jaargang, nr 12, 54.

gegeven worden. Proeven met bi-kultureel onderwijs in Limburg bv. werken in die richting. Ze zijn er op gericht om de kinderen van gastarbeiders de band te laten behouden met het moederland. Zo zullen in dergelijk onderwijs sommige vakken in de moedertaal gegeven worden of handelen ze over het land van herkomst (38).

35. Het **FDF** erkent het recht van de migranten-gemeenschappen op een eigen identiteit, zonder dat dit recht evenwel een aanslag mag plegen op degenen van onze gemeenschap die ook volgens hun cultuur willen leven. De Franstalige gemeenschap in België moet zich de middelen verschaffen om aan alle inwoners van het Brusselse Gewest de grootst mogelijk toegang tot de Franse cultuur te verschaffen. Bijgevolg moet men een politiek van onthaal en integratie voeren wat impliceert dat de Openbare Machten, en in het bijzonder de gemeenten de structurele, financiële en humane mogelijkheden moeten krijgen om de gestelde problemen op te lossen. Verder moeten de ghetto's verdwijnen ondermeer door de renovatie van oude woningen en de ontwikkeling van een politiek van sociale woningen. De professionele vorming van de migranten dient verbeterd te worden. Wat betreft de werkloosheid, de sociale zekerheid en de belastingen dient er een einde te worden gesteld aan de fraude en de excessen van waar deze ook komen. Het recht op werkloosheidsuitkering is weliswaar gebaseerd op het principe van de solidariteit van degenen die bijdragen tot het stelsel, wat ook hun nationaliteit is, maar toch kan deze solidariteit maar gelden tussen degenen die zich aan de regels houden. Er moet een einde worden gesteld aan de praktijk van degenen die profiteren van een zeer korte, soms zelfs fictieve werkperiode om zich als uitkeringsgerechtigde op te werpen. Eenzelfde houding dient aangenomen te worden inzake sociale zekerheid, sociale hulp en belastingen.

De schoolnormen voor de Franstalige scholen moeten dezelfde worden als deze die gelden voor de Nederlandstalige scholen, de onthaalklassen moeten algemeen worden, de schoolgebouwen aangepast, dit alles om de kwaliteit van het onderwijs zowel in hoofde van de Belgische kinderen als in hoofde van de migranten-kinderen te verzekeren. Als men weet dat de schoolnormen voor het Franstalig onderwijs in Brussel al nadelig zijn in vergelijking met het Nederlandstalig onderwijs, dan begrijpt men dat de massieve toevloed van migrantenkinderen de taak van de leerkrachten niet vergemakkelijkt en een beletsel vormt voor een kwaliteitsonderwijs (39).

(38) "Arbeid adelt in de Vlaamse Staat", 17° partijcongres Volksunie, mei/juni 1978, 11.

(39) idem verwijzing (9).

III. RETOURPOLITIEK

§ 1. Algemeen

36. De retourpolitiek kan worden omschreven als de politiek die er op gericht is het aantal legaal in een land verblijvende migranten te verminderen.

Het moet gaan om vreemdelingen die legaal in België verbleven tot op het moment dat ze juist tengevolge van de gevoerde retourpolitiek het land (moeten) verlaten. Het feit dat vreemdelingen die bv. altijd illegaal in België verbleven, het land worden uitgezet kan niet als uiting van een retourpolitiek worden beschouwd.

In het verleden werden de immigranten naar België gehaald met het oog op een tijdelijk verblijf. Maar het tijdelijk karakter en de definitie van de arbeid als tijdelijk, ook door de arbeiders zelf, is, hoe paradoxaal ook, een element geweest van permanentie. Juist omdat velen hun arbeid slechts definieerden als tijdelijk zijn ze gekomen. Het is een minder grote beslissing dan ten aanzien van een permanente migratie (40). Een tweede gegeven dat de migratie grotendeels een permanent karakter gegeven heeft is de politiek van de gezinshereniging. Een ander brengt met zich mee dat het voeren van een algemene retourpolitiek een bijna onmogelijke zaak geworden is. De tweede generatie migranten die hun vaderland misschien nooit gezien hebben zijn in vele opzichten meer "Belg" dan vreemdeling, behalve in juridisch opzicht dan. Het is zonder meer duidelijk dat de toekomst van deze generatie in België ligt, veel meer dan in hun onbekende "vaderland". In de mate dat een retourpolitiek toch nog kan overwogen worden, kan men zich niet beperken tot een afscheidspremie of iets dergelijks. Degenen die weergaan moeten immers in hun oorspronkelijke cultuur ge-reïntegreerd worden, wat grote problemen met zich meebrengt. Zo moet er niet alleen gezorgd worden voor reisvergoedingen e.d., maar moet er ook voor gezorgd worden dat de migranten niet vervreemd zijn van hun cultuur en taal, dat ze op het gebied van werkgelegenheid redelijke mogelijkheden hebben, en dat ze de voordelen die ze hier nog te goede hebben (pensioenen, renten) niet verliezen door hun terugkeer.

§ 2. Opinie politieke partijen

37. In de programma's van de CVP, de SP, de PS, de PVV en de PRL wordt er met geen woord over retourpolitiek gerept.

- Het FDF laat zich ontvallen *dat de uitoefening van een echt beroep in hun land van oorsprong ook een positieve vorm van ontwikke-*

(40) DUMON, W., o.c., 16.

lingssamenwerking is (41), maar over de eventuele uitwerking hiervan wordt er verder niets gezegd.

- De V.U. stelt dat *wie terug wil terug moet kunnen en daarbij geholpen dient te worden (...) en eist in ieder geval waar dit mogelijk is de stricte toepassing van de bestaande wettelijke reglementering inzake de repatriëring van werkloze gastarbeiders. Verder dienen de werkloze gastarbeiders die slechts een korte tijd in ons land aanwezig zijn na een bepaalde periode van werkloosheid teruggezonden naar hun thuisland, mits een afscheidspremie (42).*

- Het Vlaams Blok dat slogans hanteert als *"400000 werklozen, waarom dan gastarbeiders?" (43) stelt dat het beginsel van werk in eigen streek evengoed geldt voor Grieken, Turken en Marrokanen dan voor Vlamingen en dat een massale blijvende vestiging van vreemde vooral buiten-Europese arbeidskrachten tot een onnatuurlijke en op den duur onhoudbare situatie leidt (44).*

Het Vlaams Blok gaat dus zover geen rekening te houden met het feit dat Griekenland lid van de E.E.G. geworden is, en dat bijgevolg België ook t.o.v. Griekenland aan het E.E.G.-Verdrag gebonden is. Ofwel heeft het Vlaams Blok van de toetreding van Griekenland nog geen kennis genomen.

- De PSC houdt wel met deze gegevens rekening en stelt *dat er rekening dient gehouden te worden met de verbintenissen die België heeft aangegaan in internationale verdragen, en in het bijzonder met het EEG-verdrag dat geen enkele discriminatie tussen werknemers van welke origine ook tolereert.*

De idee van een terugkeerprenie toe te kennen aan werkloze migranten uit niet EEG-landen met het doel de terugkeer van deze migranten te bevorderen is dikwijls geopperd, zo stelt de PSC, maar deze idee berust niet op genoeg realistische gegevens, en moet verder onderzocht worden (45).

38. Er bestaat een wetsvoorstel van PVV-kamerlid MUNDELEER tot toekenning van een repatriëeringsvergoeding aan bepaalde immigranten en tot vaststelling van een uiterste datum voor de uitbetaling van werkloosheidsuitkeringen ten hunne voordele (46). Het wetsvoorstel houdt in dat de niet-EEG-vreemdeling die nog geen vijf jaar regelmatig in het bevolkingsregister is ingeschreven en die gedurende de laatste twaalf maanden minstens zes maanden werkloos is, zijn recht op werkloos-

(41) idem verwijzing (9).

(42) idem verwijzing (8).

(43) VLAAMS BLOK, *verkiezingsblad wetgevende verkiezingen*, 8 november 1981.

(44) "Gastarbeiders, twee zakelijke benaderingen", *VLAAMS BLOK*, maandblad, 6^e jaargang, 1982, april, nr. 4-5.

(45) idem verwijzing (5)

(46) *Parl. Besch. Kamer*, zitting 1977-'78, 15 maart 1978, 340.

heidsvergoeding, ziekte- en invaliditeitsverzekering en kinderbijslag verliest. Als deze vreemdeling zich er dan toe verbindt België te verlaten en er binnen een termijn van vijf jaar na zijn vertrek niet meer terug te keren, heeft hij recht op een vertrekpremie. De gereserveerdheid van de PSC t.o.v. dit soort van maatregelen is gerechtvaardigd, omdat de impact ervan op de werkloosheid bij de migranten zeer gering is. Er zouden uiteindelijk maar een heel klein aantal vreemde werklozen verdwijnen, en het besparingseffect zou na aftrek van de premies zeer gering zijn (47). DUMON haalt dan ook heel vernietigend tegen dit wetsvoorstel uit: "Een en ander wijst erop hoe, vanuit louter technisch oogpunt, wetsvoorstellen zoals dat van Mundeleer (...) om de buitenlandse werklozen terug te sturen, naast de kwestie schieten. Wellicht kunnen ze worden beschouwd als behorend tot het arsenaal van politieke propaganda en stemmingmakerij" (48).

Hoe de PVV t.o.v. dit wetsvoorstel staat is niet bekend.

39. Tot slot moet er nog opgemerkt worden dat er in het regeerakkoord van de huidige coalitie (CVP/PSC/PVV/PRL) onder de hoofding "specifiek tewerkstellingsbeleid" de volgende passus staat: *Voor de werklozen -belgen en vreemdelingen- die in het buitenland wensen te werken zal de regering een reis- en installatievergoeding invoeren* (49). Dit voornemen is nog niet in realiteit omgezet. Door de gelijkschakeling van Belgen en vreemdelingen wil de regering deze maatregel ook mogelijk maken voor de EEG-onderdanen. Maar ten aanzien van de Belgen en de EEG-onderdanen kan er nooit worden verhinderd dat deze zouden terug keren. Voor de Belgen vanwege het internationaal-rechtelijke principe dat een staat zijn eigen onderdanen niet mag weigeren, voor de onderdanen van de EEG-lidstaten wegens de bepalingen inzake het vrije verkeer van personen in het EEG-verdrag.

IV. BESLUIT

40. Het is ontegensprekelijk zo dat de politieke verantwoordelijken de gevolgen van de grote immigratiegolven en de problemen die deze met zich mee brachten niet hebben onderkend. Het lijkt erop alsof men het fenomeen van de gastarbeid enkel in zijn economische betekenis zag: er was een tekort aan de factor arbeid, dus was de economische remedie de import van arbeid.

Gedane zaken nemen evenwel geen keer. Maar dan moet men vaststellen dat de politieke verantwoordelijken een tweede keer falen. Het is

(47) DUMON, W., o.c., 84. Ministerie van Brusselse Aangelegenheden, Nota aan de Ministerraad, 5 mei 1979, Staatssecretaris Van Sociale Zaken V. ANCIAUX, 47, niet gepubliceerd.

(48) DUMON, W., o.c., 84.

(49) *DE STANDAARD*, woensdag 16 februari 1983.

namelijk zo dat -alle mooie intenties ten spijt- een echt samenhangend en coherent globaal beleid niet van de grond komt. Dit is geen beoordeling van een bepaald beleid, maar de vaststelling van de afwezigheid van een beleid op een terrein waar een beleid -dat erkennen alle partijen- dringend nodig is.

De recente wetgevende initiatieven die dan toch tot iets geleid hebben (de wet van 5 december 1980 op het statuut van de vreemdelingen en de wet tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden van 30 juli 1981) worden slecht toegepast. De wet van 15 december '80 wordt op vele plaatsen niet toegepast, wordt vaak openlijk met de voeten getreden, en er is een offensief aan de gang om op de positieve verworvenheden terug te komen (50).

De wet tegen het racisme wordt door de parketten zo goed als genegeerd (51). Wat niet te verwonderen is, want wie gelooft er nu echt dat racisme kan bestreden worden met een repressieve wet die enkel aan symptoombestrijding doet, maar de oorzaken van racisme ongemoeid laat.

Men kan niet anders dan besluiten dat de overheid er rustig kan mee instemmen dat sommige wetsvoorschriften met de voeten worden getreden. Dit wordt ook geïllustreerd door het niet reageren van de overheid tegen de onwettige (!) weigering van sommige Brusselse burgemeesters om nog verder vreemdelingen in te schrijven.

Het valt te vrezen dat Manu Ruys gelijk heeft wanneer hij schrijft 'dat de aanwezigheid van een miljoen vreemdelingen in ons land een blijvende factor is, en dat wie blind blijft voor de problemen die er door gesteld worden, straks met een nog veel gevaarlijker uitdaging af te rekenen zal krijgen' (52).

(50) "Vreemdelingenwetten worden niet nageleefd", *DE STANDAARD*, woensdag, 16 februari 1983.

(51) idem verwijzing (50).

(52) RUYSS, M., "Smeulend vuur", *DE STANDAARD*, 10 februari 1983.